Reflexioner efter att ha deltagit i
Nordisk Folkriksdag i Ljungskile 1 - 4 augusti 2019

I år var det Sveriges tur att anordna den tjugonionde Nordiska Folkriksdagen. Den svenska arbetsgruppen hade i samråd med de övriga Fritt Nordenföreningarna lokaliserat och förordat en mötesplats med ett geografiskt bra läge med tanke på avstånd från Nordens alla hörn. Ljungskile Folkhögskola, vackert belägenvid den bohuslänska kusten med utsikt över Halsefjorden, blev årets uppskattade mötesplats.
Ett fyrtiotal Nordister hade slutit upp för att under fyra dagar lyssna till, lära av och diskutera med tio engagerade föredragshållare utifrån årets tema:
Nordiska lösningar på globala utmaningar: Småbrukarnas roll i framtidens nordiska livsmedelsförsörjning – med anknytning till FN:s 17 globala mål.

Första dagens eftermiddag inleddes med en historisk tillbakablick på Skandinavismen, Unionsupplösningen 1905 och det misslyckade försöket att bilda ett nordiskt försvarsförbund. Nordiska Rådet och Nordiska Ministerrådet, bildades 1952 respektive 1971 med mindre politiserade och mer praktiska samarbetsområden.
Johan Lindblad, senior advisor vid Nordiska Rådet, presenterade kunnigt och engagerande det pågående arbetet inom dessa båda nordiska institutioner med att förverkliga FN:s globala mål.

På kvällen visades filmen **Den sista Skörden** av Tina-Marie Qviberg. Den fokuserar på förlust av biodiversitet, starkt negativ energibalans både i jordbruket och i livsmedelsframställningen, växtnäringsutlakning och framför allt förbrukningen av åkerjord, både genom bebyggelse och genom förtunningen av humuslagret.

Andra dagen handlade om **Småbrukarnas roll i Norden**
och inleddes av Sveriges Småbrukare och Sveriges Ekologiska Lantbrukare som betonade vikten av jordens bördighet. Biologisk mångfald kan aldrig existera när fälten blir så stora att fjärilar, humlor och bin, för att inte tala om maskar och skalbaggar, inte kan förflytta sig från den ena sidan till den andra.
70 % av världens livsmedel framställs av små jordbruk där det vanligaste dragdjuret är oxen. Under vår fotsula lever fler mikroorganismer än det finns människor i hela världen. Vi kan aldrig i längden behålla en fruktbar jord om vi fortsätter att förgifta dem.

På regeringsnivå verkar det finnas en insikt om småbrukets och den ekologiska odlingens förtjänster i alla nordiska länder. Man vill inte släppa marknaden helt

fri. I Norge, som står utanför EU, med endast 0,3 ha åker/ invånare tar man skyddet av jordbruksmark allvarligare än i resten av Norden. Lantbruket är inte ett särintresse, det är till för samhället. För oss andra sätter EU medlemskapet ramar för vad som är möjligt. I Danmark finns en ambition att genom en jordreform skapa 200-400 små gårdar årligen.
Jag tror att vi som vill ha bättre livsmedelssäkerhet skall vara glada för vårt medlemskap i EU.

Deltagare från Landsbygdspartiet kunde visa på en opinionsundersökning som sade att ¾ av de svenska väljarna föredrog en nordisk allians framför en europeisk. Någon större entusiasm för att överge EU till förmån för en nordisk federation kunde jag inte finna bland deltagarna, när jag frågade runt under kafferasterna. Men den Nordiska Folkriksdagen som verkat i 29 år kan ses som ett uttryck för en önskan om djupare internordiskt samarbete. Krav restes på en bättre kulturell integration, fler gemensamma radio- och TV-program och större utrymme för nordiska språk i våra skolor. Utan den bakgrunden kan ett intimt samarbete knappast bedrivas.

Jag tycker att det verkar som om vi har ganska likartade problem i Norden vad beträffar levande landsbygd och hållbar livsmedelsförsörjning. Låg grad av självförsörjning, svag lönsamhet och svårigheter att rekrytera lantbrukare. Därtill har vi avsättningsproblem.

Från Finland kom REKO-ringens grundare i Norden, Thomas Snellman. Han berättade om hur han från en fransk förebild hade skapat och utvecklat handelskonceptet REKO-ringen. Den bygger på att grupper av konsumenter och producenter möts i en Face Book grupp. Producenten erbjuder sina varor och konsumenten gör beställningar. Hela gruppen kommer överens om ett utlämningsställe och en tid, när varorna byter ägare. Konceptet har blivit en stor framgång och finns nu i många länder. Eftersom någon deltagaravgift inte tas ut, får man heller inga resurser för t. ex reklam, men metoden har spridit sig ändå. Man brukar säga att det är ett tecken på att det finns ett genuint intresse.

Kvällen ägnades åt att lyssna till Stefan Edmans kåseri om det bohuslänska landskapet.

FNs globala mål, Agenda 2030 Petter Ölmunger, svenska FN-förbundet:

Världens statschefer har genom FN antagit Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling. Hållbarheten kan förstås som att vi, som lever i dag, skall försöka lämna efter oss en värld där kommande generationer också kan få sina behov tillgodosedda. Arbetet därmed måste ske lokalt, men med ett globalt

perspektiv, Ingen får lämnas utanför. Globaliseringen kan inte väljas bort! Målen gäller bostäder, arbete, utbildning, livsmedelssäkerhet, miljöfrågor, energifrågor och fredsfrågor (mål nr 16) Utan fred når vi ingenting av det andra.

Det har sagts att staterna skall ha ansvaret. Det kan bli problematiskt, när näringslivet ofta har större resurser än staterna. Men FN är det bästa vi har, och vi borde därför stärka FN-föreningarnas arbete med de 17 målen.
I Sverige sker det just nu en stor satsning på kommunerna i projektet **det Glokala Sverige, där SIDA, Sveriges kommuner och landsting och FN-förbundet samverkar** i utbildningen av kommunrepresentanter. Enligt Petter Ölmunger har 81 kommuner och 15 regioner i Sverige genomgått en grundläggande utbildning i hur man kan arbeta med Agenda 2030.
En fråga man kan ställa sig är hur skolan och vår utbildning förbereder oss för att ta ansvar för genomförandet av de olika målen i Agenda 2030.

Tankarna på skapandet av ett världsparlament inom FN lades fram. Det skulle innebära en ökad demokratisering genom att en rådgivande församling med representanter för FN:s alla medlemsstater inrättas. - Kanske kan Agenda 2030 bli ett embryo. Gå försiktigt fram. Utbilda. Utveckla.

FN-arbetet med de Globala Målen i Danmark, Lars Josephsen –FN-förbundet
Säger sig vara en vän av FN, men kritisk. De 17 målen och 169 delmålen visar vilka stora svårigheter mänskligheten har försatt sig i. De visar också vilka omfattande resurser som krävs.
Kan insektsdöden motsvara kanariefågeln i kolgruvorna? I så fall, är vi då beredda och kloka nog att vidta rätta åtgärder? En ödesfråga. Här spelar de civila organisationerna en nyckelroll, de arbetar nerifrån. Politiken arbetar uppifrån. Vi borde kräva konsekvensutvärderingar av alla politiska förslag. Tillväxten måste ske inom planetens gränser. ”Hållbar växt” i stället för Nedväxt vore ett pedagogiskt framsteg! Eller kanske. ”Tillväxt inom planetens gränser”

De Globala Målen i Norge Axel Naerstad – FN-förbundet i Norge resonerade kring ojämlikheten i världen och FNs mål. Rätt till mat är en mänsklig rättighet, men ca 800 miljoner svälter. Den rikaste procenten av världens folk har inkomster som är lika stora som de fattigaste 57 procenten. Indiens BNP/ invånare är 7,4 % av Norges.
Norges andel av BNP till bistånd är den tredje högsta i världen, men den kommer från oljeinkomster! Det har länge stått en strid om oljeutvinningen. Men det finns inga beslut om inskränkningar. Stora reserver finns fortfarande,

t.ex. i Barents hav. Ekofisk- fältet räcker till år 2050. YARA är världens största konstgödselproducent. Om jag hörde rätt så nämndes en siffra i salen om att 5,5 kg Kväve motsvarar energiinnehållet i 85kg olja. Kvävegödsling har därför blivit en viktig komponent i världens spannmålsodlingar.
Norge har lite åkerjord, men stora betesmarker. En intressant utveckling nämndes, där betesdjuren förses med GPS-utrustning som fungerar som inhägnader. Aksel Naerstad vill verka för begreppet: AGRO ekologi – ekologi, ekonomi, sociala förhållanden. Fokusera mer på kvalitet i stället för mängd. Det är en stor skillnad mellan ett djur som fötts upp med bete på fjället och ett som lever hela sitt liv i ett trångt stall, utfordrad med spannmål som konstgödslats och besprutats!

Ett hållbart lantbruk innefattar åtminstone följande FN mål:
1. Ingen fattigdom, 2. Ingen hunger.5. jämställdhet. 12. Hållbar produktion och konsumtion. 13. Bekämpa klimatförändringar. 15. Ekosystem och biologisk mångfald

Under slutdiskussionen framhölls bland annat att 40 % av alla människor i världen är bönder. Arealen är oftast mindre än 5 hektar. De bedriver för det mesta hållbart fiske och hållbart jordbruk. En blandning av stora och små företag ökar livsmedelssäkerheten. Den strukturomvandling som vi sett är både på gott och ont. Vi har fått ökad produktion men minskad biodiversitet. Utflyttning från landsbygden, lägre matkostnader men det finns farhågor om humusförluster i jordarna. I de stora spannmålsområdena kan det röra sig om 50 % förlust. FNs klimatpanel kom med sådana rapporter efter vårt möte. Livsmedelssäkerhet handlar inte bara om produktion, Ju längre transporter vi har desto större blir spillet. Agenda 2030 sätter mål, men jag har fått lära mig att målstyrning kräver realistiska, djärva och framför allt, mätbara mål. Tvivelaktigt om Agenda 2030 är någotdera - jordbruk handlar om biologi. Hur mäter vi den?

Prognoser visar på en ökad befolkningsmängd de närmaste 50 åren och minskad jordbruksareal. Det ställer stora krav på effektivisering av både produktion och distribution av livsmedel. Rätt använd skulle GMO- förädling kunna vara en del av lösningen, men erfarenheten visar att den typen av lösningar alltid har missbrukats. Receptet måste nog bli ny kosthållning, inriktning mot biologisk mångfald, skydd av jord och vatten, stärkta kvinnoroller, närproducerat som i praktiken innebär småbruk. Kostens kvalitet måste sammanvägas med framställningsmöjligheterna En större andel av inkomsterna måste gå till mat, i dag är det bara 13 % i Sverige. Storstäderna blir nog ett problem då 80 % av spannmålsarealen används till djurfoder

Energibalansen inom jordbruket berördes kortfattat. Det går visst åt 4 gånger mer energi i odlingen än vad som skördas. Jag har fått lära mig att den var svagt positiv på 1960-talet. Innan maten hamnat på bordet har ännu mer energi använts. Vi byter olja mot mat.

Det finns en risk att man som småbrukare tänker att det lättaste för mig är att odla en kubikmeter potatis och föda upp en gris, eller skjuta en älg, så klarar jag mig över vintern. Jag har själv tänkt så ibland. Men vi vill ju ha en skola för våra barn, sjukvård, plogade vägar, polis, brandkår, mm. Då måste vi i utbyte framställa så mycket livsmedel att det räcker även till dessa människor. I praktiken måste det ske genom beskattning, AV VAR OCH EN EFTER FÖRMÅGA, ÅT VAR OCH EN EFTER BEHOV, internationell solidaritet. Det är glädjande att se hur AGENDA 2030 är ett uttryck för just den principen!

Den här konferensen skulle handla om småbrukarnas roll i framtidens nordiska livsmedelsförsörjning. Den kom att handla om mycket mer. För min del menar jag att det viktigaste vi kan göra för att stärka livsmedelssäkerheten är att verka för FNs globala mål för hållbar utveckling. AGENDA 2030. Där finns de visioner som vi behöver. Nu gäller det att realisera dem.

Årets Folkriksdag var mycket väl organiserad. Vi möttes på en vacker plats, ganska centralt. Programmet var omfattande och krävande, men eftersom vi började först ½ 10 på morgonen fick vi möjlighet till eftertanke. Vi fick tillfälle till ett uppskattat studiebesök på ett trädgårdsmästeri hos Gert Winkler, och senare ett besök på Uddevalla museum.

Nästa Folkriksdag skall organiseras av danska Fritt Norden. Det är osäkert om det blir år 2020 eller2021. Många förslag till teman luftades under Folkriksdagens sista timme utan att komma till beslut.

Det har varit svårt att göra rättvisa åt den stora mängd information som delgivits av föreläsarna och åt de förda diskussionerna. Språkförbistringen skall inte heller underskattas, särskilt inte de första dagarna.

För en del föreläsares inlägg se www. fritnorden.dk

Västerängen den18/8 2019
Rune Lindström

Textredigering: Gunilla Winberg och Kurt Gustafsson